

Τὸ Σύνδρομο
τῆς
“Νέας Ἐποχῆς”...

...καὶ ἡ Ἐλπίδα
τῆς
Ὁρθοδοξίας μας

«Λάμπας ἐν τῇ Αἰγύπτῳ φωτισμὸν ἀληθείας, εἰδίωξας τοῦ ψεύδους τὸ σκότος·
τὰ γὰρ εἶδωλα ταύτης Σωτήρ, μὴ ἐνέγκατὰ Σου τὴν ἰσχὺν πέπτωκεν...»

Μέρος Β'

Στὴν Ἐποχὴ τῶν Ψευδοθεραπειῶν: «Θεραπεία Ἀγγέλων»*

Ἐλένης Ἀνδρουλάκη

1. Προλογίζοντας

Τὸ ἄρθρο ποὺ ἀκολουθεῖ εἶναι τολμηρὸ καὶ ταυτόχρονα ἐπικίνδυνα ἀποκαλυπτικὸ. Δὲν θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι γραμμένο ἀλλιῶς. Γιατὶ ἡ ἀλήθεια δὲν μπορεῖ νὰ κρύβεται καὶ γιατί στίς μέρες μας, περισσότερο ἴσως ἀπὸ ποτέ, ὑπάρχει ἡ ἀνάγκη οὐσιαστικῆς ἐνημέρωσης.

Ζοῦμε σήμερα σὲ μιὰ νέα ἐποχὴ. Μία ἐποχὴ ἀντιδραστικῆ σὲ καθετὶ ἀληθινό. Μιὰ ἐποχὴ ἀντί: ἀντι-θεολογίας, ἀντι-πνευματικότητας, ἀντι-θεΐας. Μιὰ ἐποχὴ φορτωμένη ψεῦδος: ψευδο-θεοί, ψευδο-ἐπιστήμονες, ψευδο-προφῆτες καὶ ψευδο-θεραπευτές. Ἡ ἀλλοτρίωση προσπαθεῖ νὰ διεισδύσει παντοῦ, ἀκόμα καὶ σὲ χώρους χριστιανικοῦς.

2. Προσεγγίζοντας τὶς διαστάσεις τοῦ φαινομένου

Γύρω μας, ὀλοένα αὐξανόμενες διαφημίσεις γιὰ *μέντιουμ*, ἀποκρυφιστὲς καὶ ψευδοεπιστήμονες παντὸς εἰδικότητας, γιὰ «ἐναλλακτικὲς διακοπὲς» μὲ σκοπὸ τὸν ἔντεχνο προσηλυτισμὸ σὲ διάφορες φιλοσοφικοθηρησκευτικὲς μεθόδους ἢ σὲ παραθηρησκευτικὲς ὀμάδες, γιὰ πολυάρθρα, αὐτοαποκαλούμενα «σεμινάρια» μὲ τίτλους πλανηροῦς, ἐπιστημονικοφανεῖς, βαρῦγδουπους, παιδαριώδεις ἢ ἀπροκάλυπτα ἀντι-χριστιανικοῦς.

Οἱ λίγες χιλιάδες *μέντιουμ* τῆς Ἀμερικῆς τοῦ 1855 ἔφτασαν τὴν δεκαετία τοῦ 1960 τὰ 8 ἑκατομύρια στὴν Ἀμερικὴ μόνο¹, ἐνῶ σήμερα ὑπάρχουν ἑκατοντάδες ὀργανισμοὶ ποὺ εἶναι ἀφιερωμένοι στὸ *τσάννελινγκ* (*channelling*)² καὶ τὴ διδασκαλία του³.

Ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ ξεκίνησε καὶ ἡ λεγόμενη *παραψυχολογικὴ ἔρευνα*, ἡ «ἐπιστημονικὴ» δηλαδὴ μελέτη τοῦ *ἀπόκρυφου*, ἡ ὁποία προετοίμασε

τὸ ἔδαφος γιὰ τὴν σημερινὴ ἀναβίωση τοῦ ἀποκρυφισμοῦ⁴.

Τὸν προσεχὴ Σεπτέμβριο [2004] θὰ γίνεи στὴν Ἀγγλία τὸ 28ο Διεθνὲς Συνέδριο τῆς Ἑταιρίας Ψυχικῶν Ἐρευνῶν⁵ (The Society for Psychical Research), δηλαδὴ συνεχίζονται ἀμείωτες οἱ προσπάθειες ἔνταξης τῶν διαφορῶν παραψυχολογικῶν

φαινομένων στὸν χῶρο ὅπου δὲν ἀνήκουν, στὸν χῶρο δῆθεν τῆς ἐπιστήμης.

Στὴν Καλιφόρνια, πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια, παιδάκια τῆς Γ' τάξης τοῦ Δημοτικοῦ ὑπῆρξαν οἱ ἀποδέκτες μιᾶς «φαινίης ιδέας» μὲ τεχνικὲς καθοδηγούμενης ἀπεικόνισης (*guided imagery*): τὰ παιδιὰ ἔπρεπε νὰ ἐπικαλεστοῦν ἢ νὰ «δοῦν» τὰ *προσωπικά τους πνεύματα*, ἔπειτα νὰ γράψουν γι' αὐτὴν τους τὴν ἐμπειρία καὶ στὴν συνέχεια νὰ φτιάξουν ὁ καθένας τὴν δική του κονκάρδα γιὰ νὰ ἀναπαραστήσουν τὸ *πνεῦμα-βοηθό τους*⁶.

Οἱ λίγες ἑκατοντάδες «πνευματικοὶ θεραπευτὲς» τῆς δεκαετίας τοῦ 1960 ἔχουν φτάσει σήμερα τοὺς 20.000 στὸ Ἦνωμένο Βασίλειο μόνο⁷. Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἀνήκουν σὲ «θεραπευτικοὺς ὀργανισμοὺς», ὅπως ἡ «Ἐθνικὴ Ὁμοσπονδία Πνευματικῶν Θεραπευτῶν» (The National Federation of Spiritual Healers)⁸. Αὐτοὶ λοιπὸν θεραπεύουν τάχα, ἀκόμα καὶ ἀπὸ ἀπόσταση, κάθε ψυχικὴ ἢ σωματικὴ ἀσθένεια. Πῶς; *Συντονίζονται*⁹ μὲ τὴν «*συμπαντικὴ πηγὴ τῆς Εἰρήνης καὶ τῆς Ἀγάπης*» καὶ χρησιμοποιώντας *τεχνικὲς διαλογισμοῦ καὶ τσάννελινγκ* γίνονται *κανάλια (channels)* ποὺ κατευθύνουν τὴν ἐμπειρία τῆς ἐνώσεώς τους μὲ τὴν *συμπαντικὴ πηγὴ* πρὸς τὸν ἀσθενή¹⁰.

Πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια, προβλήθηκε καὶ στὴν Ἑλλάδα ἡ ἀμερικανικὴ ταινία «Ἡ ἕκτη αἴσθηση», ἡ ὁποία θὰ μπορούσε νὰ χαρακτηριστεῖ ὡς μιᾶς πρώτης τάξεως κατήχηση στὸν *πνευματισμό*¹¹. Ὁ πρωταγωνιστὴς

εἶναι ἓνα μικρὸ παιδάκι ποὺ περιθωριοποιεῖται ὡς «ἀνώμαλο» καὶ παρακαλουθεῖται ἀπὸ ψυχίατρο, ἐπειδὴ βλέπει συνέχεια πεθαμένους. Ὁ ψυχίατρος κάνει διάγνωση παιδικῆς σχιζοφρένειας, ἀλλὰ ὁ τρόμος τοῦ παιδιοῦ μετριάζεται μόνο ὅταν παίρνει τὴν ἀπόφαση νὰ ἀκούσει τὰ φαντάσματα. Σιγὰ-σιγὰ τὸ παιδί ἐξοικειώνεται μὲ τὰ πνεύματα, γίνεται φίλος τους, ἐκτελεῖ τὶς ἐντολές τους καὶ μεταφέρει τὰ μηνύματά τους στοὺς ζωντανούς. Τελικὰ ἀποδεικνύεται ὅτι τὸ παιδί ἔχει δίκιο, δὲν εἶναι ψυχικὰ ἄρρωστο, τὸ καταλαβαίνει καὶ ὁ ἴδιος ὁ ψυχίατρος, ὁ ὁποῖος στὸ τέλος τοῦ ἔργου συνειδητοποιεῖ σοκαρισμένος ὅτι τόσο καιρὸ προσπαθοῦσε νὰ βοηθήσει τὸ παιδί ὄντας κι ἐκεῖνος πεθαμένος¹².

* * *

Στὴν Ἀμερικὴ τὸ περιοδικὸ «Angel Times Magazine»¹³ διεκδικεῖ μιὰ θέση στὴ σκηνὴ τῶν πολλῶν πνευματιστικῶν περιοδικῶν.

Ἐπὶ πλέον, στὴν Ἀγγλία ὑπῆρξε προσπάθεια νὰ πεισθοῦν σχετικὰ καὶ νὰ ἀνοιχτοῦν στὸν ἀποκρυφισμὸ ἀκόμα καὶ οἱ Χριστιανοὶ μὲ τὴν ἐκδοσὴ τοῦ περιοδικοῦ «Ὁ Χριστιανὸς Παραψυχολόγος» (The Christian Parapsychologist)¹⁴, ἓνα τεῦχος τοῦ ὁποῖου ἦταν ἐξ ὀλοκλήρου ἀφιερωμένο στοὺς «ἀγγέλους»¹⁵. Μάλιστα, σύμφωνα μὲ τὸν μακαριστὸ πατέρα Ἀντώνιο Ἀλεβιζόπουλο, ὑπῆρξε ἓνα ὀλόκληρο κίνημα «Χριστιανικοῦ πνευματισμοῦ»¹⁶.

• **Αὐτὴ ἡ μανία γιὰ τοὺς «ἀγγέλους»,** πολὺ διαδεδομένη ἐδῶ καὶ χρόνια στὴν Ἀγγλία, Αὐστραλία καὶ Ἀμερικὴ ἔχει ἤδη ἐξαπλωθεῖ πολὺ καὶ στὴν χώρα μας. Πολυάριθμα βιβλία γιὰ πνευματισμό, μὲ ἰδιαίτερα δημοφιλῆ αὐτὰ τῆς «θεραπείας τῶν ἀγγέλων», ἔχουν μεταφραστεῖ καὶ κυκλοφοροῦν καὶ στὴν Ἑλλάδα, ὄχι σὲ ἐξειδικευμένα, ἀποκρυφιστικὰ βιβλιοπωλεῖα, ἀλλὰ σὲ γενικὰ βιβλιοπωλεῖα, ἀκόμα καὶ τῆς περιφέρειας. Μὲ ἀποκορύφωμα ἓναν καταγιγισμό «σεμιναρίων» γιὰ τοὺς «ἀγγέλους». Τὰ ἑλληνικὰ νεοεποχίτικα περιοδικὰ «Δίοδος» καὶ «Dreamsoul» ποὺ διανέμονται δωρεάν, καθὼς καὶ τὰ ποικίλα περιοδικὰ ἀστρολογίας καὶ ἐναλλακτικῶν «θεραπειῶν», προβάλλουν πλῆθος ἐναλλακτικῶν/ἀποκρυφιστικῶν μεθόδων καὶ ἱστοσελίδων, βιβλίων καὶ «βιοματικῶν σεμιναρίων» ποὺ θὰ σᾶς διδάξουν, μεταξὺ ἄλλων, πῶς θὰ ἐπικοινωνήσετε μὲ τὸν «φύλακα ἄγγελό σας», πῶς θὰ πάρετε τὶς πληροφορίες ποὺ χρειάζεστε, πῶς θὰ ἀποκτήσετε ὀτιδήποτε θελήσετε καὶ πῶς θὰ κάνετε τὴ ζωὴ σας εὐτυχισμένη μὲ τὴν βοήθεια τῶν «ἀγγέλων».

Ἀπὸ τὶς σχετικὲς ἐπίσημες ἱστοσελίδες πληροφορηθήκαμε ἀκόμα τὰ ἐξῆς: τὸν Ὀκτώβριο [τοῦ 2004] θὰ γίνει στὴν Καραϊβικὴ ἢ 2ῃ ἐτήσια κρουαζιέρα γιὰ «σεμινάρια ἀγγέλων» καὶ προσηλυτισμὸ νέων ὁπαδῶν· τὸν ἴδιο μῆνα θὰ γίνει στὴν Κορνουάλη ἢ «Γιορτὴ γιὰ Νεράϊδες,

Ἀγγέλους καὶ Θεραπεία» μὲ «ἐργαστήρια ἀγγέλων»· στὴν Ἑλλάδα τὰ ὀργανωμένα «σεμινάρια ἀγγέλων» ἔχουν ἀρχίσει τουλάχιστον ἀπὸ τὸ 2003. Πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἔτους θὰ ἔρθει στὴν Ἑλλάδα τὸ *μέντιουμ* James Van Praagh, ἐνῶ ἡ *μάντις-ἀγγελοθεραπεύτρια* Doreen Virtue θὰ ξαναέρθει στὴν Ἀθήνα τὸ 2005 γιὰ νὰ κάνει ἐξαήμερο «σεμινάριο θεραπείας ἀγγέλων» (Angel Therapy Training).

* * *

Μὲ τὴν παράθεση αὐτῶν τῶν ἐνδεικτικῶν στοιχείων ἔγινε, πιστεύω, σαφές ὅτι αὐτὸ ποὺ παλιὰ ἦταν ἓνας κίνδυνος ποὺ ἀπειλοῦσε μόνο τοὺς *σαμάνους* καὶ τοὺς *λίγους* ποὺ ἐπέλεγαν νὰ μπλεχτοῦν σὲ χώρους σκοτεινοῦς, σήμερα ἔχει γίνει ἀπειλὴ γιὰ τοὺς πολλοὺς. Ἡ *ἐπικοινωνία μὲ τὸν κόσμον τῶν πνευμάτων*, τόσο εὐκόλα προσιτὴ πιά, παρουσιάζεται ὡς μιὰ ἐλκυστικὴ πρόταση ἐνὸς δῆθεν καλύτερου τρόπου ζωῆς, ποὺ ὑπόσχεται νὰ ἐξασφαλίσει τὴν ἐπίλυση τῶν καθημερινῶν προβλημάτων καὶ τὴν θεραπεία τοῦ *ταλαιπωρημένου ἀνθρώπου*.

Καὶ ὅλα αὐτὰ γράφονται ὄχι γιὰ νὰ δημιουργήσουμε φόβο, ἢ γιὰ νὰ κάνουμε διαφήμιση, ἀλλὰ γιὰ λόγους ἐνημέρωσης καὶ προβληματισμοῦ, μὲ σκοπὸ τὴν ἐξεύρεση τρόπων οὐσιαστικῆς ἀντιμετώπισης.

3. Προσδιορίζοντας τὸ πρόβλημα

«**Αὐτὴ** ἡ *νεοεποχίτικη ἀγγελικὴ ἐπικοινωνία* ἄρχισε ὡς ἐπέκταση τοῦ μοντέρνου κινήματος *τσάννελινγκ*»¹⁷. Τὸ *τσάννελινγκ* εἶναι «μιὰ νεοεποχίτικη μορφή πνευματισμοῦ»¹⁸ ἢ «ἓνας *νεοεποχίτικος* εὐφημισμὸς γιὰ τὴ *διαμεσότητα* (*mediumship*) ἢ τὴν *κατοχὴ ἀπὸ πνεύματα* (*spirit possession*). Ὅταν ἄνδρες καὶ γυναῖκες μὲ τὴν θέλησή τους παραδίδουν τὸ μυαλὸ καὶ τὸ σῶμα τους σὲ *πνευματικὲς ὀντότητες* καὶ αὐτὰ τὰ *πνεύματα* εἰσέρχονται καὶ τοὺς κατευθύνουν, χρησιμοποιώντας τους γιὰ νὰ “θεραπεύσουν” ἢ γιὰ νὰ μεταδώσουν ἀπόκρυφες διδασκαλίες καὶ ἄλλες πληροφορίες, αὐτὸ ὀνομάζεται *τσάννελινγκ*»¹⁹.

Στὰ ποικίλα βιβλία, φυλλάδια καὶ ἱστοσελίδες ποὺ μελέτησα κυρι-
αρχοῦν οἱ ἐξῆς προτροπές:

«γνωρίστε τοὺς ἀόρατους βοηθοὺς σας - τοὺς φύλακες ἀγγέλους καὶ πνευματικοὺς καθοδηγητές σας, ἐπικοινωνήστε μὲ τοὺς ἀγγέλους, ἐργαστεῖτε μὲ τοὺς ἀγγέλους, καλέστε τοὺς ἀγγέλους, συνδεθεῖτε μὲ τοὺς ἀγγέλους, συντονιστεῖτε μὲ τὴν ἀγγελικὴ ἐνέργεια, ἀποκτήστε ἀγγελικὴ συνειδητότητα»

ἔτσι, ὥστε

«νὰ αὐξήσετε τὴν ἐνέργεια καὶ τὴν δόνησή σας, νὰ

ἀπαντήσετε στὰ ἐρωτήματά σας, νὰ λάβετε βοήθεια σὲ κάθε τομέα τῆς ζωῆς σας, νὰ θεραπευτεῖτε».

«Οἱ ἄγγελοι εἶναι πανίσχυροι θεραπευτὲς καὶ μπορεῖτε νὰ ἐργαστεῖτε μαζί τους γιὰ νὰ ἐπιταχύνετε τὶς θεραπευτικὲς τοὺς προσπάθειες», «οἱ ἄγγελοι εἶναι δυνατοὶ καὶ γεμάτοι ἀγάπη», «οἱ ἄγγελοι εἶναι φίλοι σας», «οἱ ἄγγελοι βοηθοῦν ὅποιον τοὺς τὸ ζητήσει».

Μόνο πὸν αὐτοὶ οἱ ἄγγελοι δὲν εἶναι ἄγγελοι, ἀλλὰ πεπτωκότες ἄγγελοι, δηλαδὴ δαίμονες. Κι αὐτὸ εἶναι ἡ οὐσία τοῦ προβλήματος. Ὁ κόσμος πὸν δὲν γνωρίζει σχετικὰ, εὐκόλα μπορεῖ νὰ παραπλανηθεῖ, ἀφοῦ δὲν εἶναι ἄλλοι ἀπὸ τοὺς δαίμονες πὸν μεταμφιέζονται σὲ ἀγγέλους καὶ ἐξαπατοῦν τοὺς ἀνθρώπους.

Ἡ, ὅπως τὸ ὀρίζουν εἰδικοὶ μελετητές,

«τὸ πρόβλημα εἶναι ὅτι τὰ πνεύματα τοῦ *τσάννελινγκ* πὸν ἰσχυρίζονται ὅτι εἶναι ὄντοτες γεμάτες σοφία καὶ ἀγάπη ἢ ἄγγελοι σταλμένοι ἀπὸ τὸ Θεό, εἶναι πνεύματα πὸν ψεύδονται καὶ τὰ ὁποῖα ἡ Γραφή ἀναγνωρίζει ὡς δαίμονες»²⁰.

«Καὶ μὴ σᾶς φαίνεται παράξενο, γιὰτι κὶ ὁ ἴδιος ὁ σατανὰς μεταμφιέζεται σὲ ἄγγελο φωτός»²¹.

Ἐτσι ὅλη αὐτὴ ἡ ἐστίαση στοὺς «ἀγγέλους» κάνει πάρα πολὺ μεγάλο κακό, ἀφοῦ ἐπαναπροσδιορίζει τὸν βιβλικὰ ἀπαγορευμένο πνευματισμὸ²² ὡς δῆθεν ἐπικοινωνία μὲ ἀγίους ἀγγέλους. Ἐνα τρομερὸ ψέμα, προερχόμενο ἀπὸ τὸν «πατέρα τοῦ ψεύδους»²³, δηλαδὴ τὸν διάβολο.

Ἡ πονηριὰ τῶν δαιμόνων εἶναι πολὺ μεγαλύτερη ἀπ' ὅ,τι συνήθως συνειδητοποιοῦν οἱ ἄνθρωποι καὶ βέβαια ὁ στόχος εἶναι νὰ ξεγελάσουν τὸν ἄνθρωπο γιὰ νὰ ἀποκτήσουν ἐξουσία πάνω του, πράγμα πὸν μπορεῖ νὰ γίνῃ μόνο ὅταν ὁ ἄνθρωπος δείξει ἐμπιστοσύνη καὶ ἀνοιχτεῖ στὸ *ἀπόκρυφο*, κάτι πὸν ὁ Θεὸς ἀπαγόρευσε, ἀκριβῶς γιὰ νὰ μᾶς προστατεύσει.

Κι ἔτσι, ὅπως ἡ καρδιὰ τοῦ ἀγιασμένου ἀνθρώπου γεμίζει μὲ τὴν χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ καρδιὰ τοῦ ἐνασχολούμενου μὲ ὅλα αὐτὰ γεμίζει, συχνὰ ἐν ἀγνοίᾳ του, μὲ δαιμονικὴ ἐνέργεια. Κι ἂν δὲν πιάσει τὸ *κόλπο* μὲ «τοὺς ἀγγέλους», ὑπάρχουν ἕνα σωρὸ ἄλλα *καμουφλάζ* τῶν δαιμόνων:

«συνδεθεῖτε μὲ ἀνώτερες πνευματικὲς ὄντοτες, μὲ ἀνυψωμένους δασκάλους, μὲ τοὺς ἀγαπημένους νεκρούς σας, μὲ ἕνα πνεῦμα-ὁδηγὸ, μὲ ἕνα θεό, μὲ μιὰ θεά, μὲ ἐξωγήτινους, μὲ τὸν ἀνώτερο ἑαυτὸ σας, μὲ τὴν ἐνέργεια τῆς γῆς, μὲ τὴν θεϊκὴ ἐνέργεια τῆς φύσης, μὲ τὴν Μητέρα-Γῆ, μὲ τὰ

πνεύματα τοῦ νεροῦ, μετὰ τὰ πνεύματα (devas) τῶν φυτῶν, μετὰ διάφορα εἶδη ἐνεργειῶν, μετὰ τὴν “θεραπευτικὴ” ἐνέργεια τοῦ ρέικι κ.τ.λ.».

Ἀηλαδὴ, γίνετε *δοχεῖο*, γίνετε *κανάλι* γιὰ νὰ περάσουν μέσα ἀπὸ σᾶς τὰ δαιμονικὰ πνεύματα ἢ ἡ δαιμονικὴ ἐνέργεια. Ὀλιβερές καταστάσεις.

4. Ἡ *πλάνη*

Ἄν θὰ σταθοῦμε ἐδῶ σὲ περιπτώσεις ἀπάτης ἢ ὑποβολῆς γιὰ οικονομικοὺς ἢ ἄλλους λόγους, οὔτε σὲ περιπτώσεις αὐταπάτης, αὐθυποβολῆς, προβολῆς ἢ παρερμηνείας, ὅπου οἱ διάφορες ἐμπειρίες ποὺ βιώνονται ὀφείλονται στὸ ὑποσυνείδητο, σὲ ψυχικὲς καταστάσεις ἢ σὲ ὑποκειμενικὲς, λαθεμένες ἐρμηνείες.

Θὰ σταθοῦμε μόνο στὶς καταστάσεις τῆς ὄντως πλάνης.

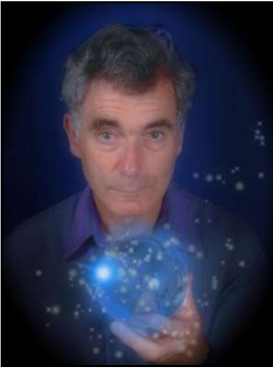
• **Παράδειγμα πρῶτο:** Doreen Virtue²⁴.

Δηλώνει διδάκτωρ *μάντις-ἀγγελιοθεραπεύτρια*. Ἔχει γράψει 22 βιβλία γιὰ τὸν πνευματισμὸ, ποὺ ἀπὸ τὸ 2002 ἔχουν ἀρχίσει νὰ μεταφράζονται καὶ νὰ ἐκδίδονται καὶ στὰ ἑλληνικά. Συνομιλεῖ -λέει- μετὰ τὸν Θεό, τὸν Χριστό, τὸ Ἅγιο Πνεῦμα καὶ τοὺς πεθαμένους. Κάνει σὲ πολλὰ μέρη τοῦ κόσμου σεμινάρια, ὅπως τὸ «Ἔργαστήρια Ἀγγέλων καὶ Διαμεσότητος (mediumship)»

καὶ τὸ «Συνδεθεῖτε μετὰ τοὺς Ἀγγέλους σας», ὅπου «δίνει πληροφορίες γιὰ τὸ ἀγγελικὸ βασίλειο, τοὺς ἀρχαγγέλους, τοὺς φύλακες ἀγγέλους, τοὺς ἀγγέλους τῆς φύσης, τοὺς ἀγαπημένους ἀποθανόντες καὶ τοὺς ἀνυψωμένους διδασκάλους». Κάνει *καθοδηγούμενο διαλογισμὸ*²⁵ γιὰ νὰ ἀνακαλύψουν δῆθεν οἱ συμμετέχοντες τὰ ὀνόματα ποὺ ἔχουν οἱ φύλακες-ἄγγελοί τους. Ἐπειτα τοὺς διδάσκει νὰ ἐργάζονται μετὰ τοὺς «ἀγγέλους», νὰ λαβαίνουν μηνύματα ἀπὸ αὐτοὺς καὶ νὰ «θεραπεύουν» μετὰ τὴν βοήθειά τους. Σὲ ἐπόμενο στάδιο οἱ μαθητευόμενοι ἀκοῦνε, βλέπουν καὶ αἰσθάνονται τὴν παρουσία τῶν *πνευμάτων* καὶ μπλέκονται σὲ ἐξαιρετικὰ ἐπικίνδυνες καταστάσεις ὅπως τὰ «ἀγγελικὰ διαβάσματα», ἢ *αὐτόματη γραφή*, ἢ *ἐρμηνεία τῆς αὔρας* κ.τ.λ. Τέλος, ἔχει ἐμπνευστεῖ τὴν τράπουλα «Μαντικὲς κάρτες θεραπείας μετὰ τοὺς Ἀγγέλους» (Healing with the Angels Oracle Cards), τὴν ὁποία στὰ ἑλληνικά φρόντισαν, γιὰ εὐνόητους λόγους, νὰ μεταφράσουν «Θεραπεία μετὰ τὴ βοήθεια τῶν Ἀγγέλων-κάρτες *Αὐτογνωσίας*»²⁶.

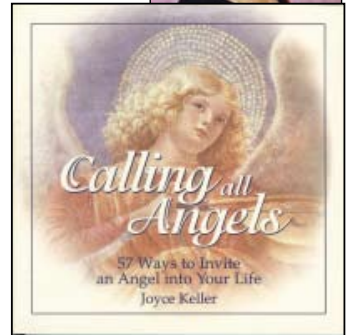
• **Παράδειγμα δεῦτερο:** Richard Webster²⁷. Ταξιδεύει σὲ ὅλο τὸν κόσμο δίνοντας διαλέξεις καὶ ὀργανώνοντας σεμινάρια γιὰ *πνευματιστικὰ*

θέματα. Έχει γράψει περισσότερα από 35 βιβλία. Διδάσκει ότι οι αρχάγγελοι έχουν διάφορα όνόματα, πέραν αυτών που αναφέρει η Γραφή²⁸, και προτρέπει τον κόσμο να φανταστεί, να δει και έπειτα να επικαλεστεί τους αρχαγγέλους²⁹, χρησιμοποιώντας *τεχνικές διαλογισμού*. Προτείνει να *διαλογιστεί* κανείς «για να μάθει το όνομα του φύλακα-αγγέλου του»³⁰, να δημιουργήσει στο σπίτι του έναν «αγγελικό βωμό»³¹ και να κάνει «σύνδεση με την προηγούμενη ζωή»³². Μιλᾷ

για «ἀναρίθμητους πνευματικούς καθοδηγητές», μεταξύ των οποίων ὁ «Καθοδηγητῆς-Διανοούμενος» ἂν χρειάζεστε βοήθεια στήν ἔρευνα, ὁ «Πρακτικὸς Καθοδηγητῆς» ἂν ἔχετε νὰ κάνετε μαστορέματα, ὁ «Στοργικὸς Καθοδηγητῆς» ἂν νιώθετε μοναξιά, ὁ «Καθοδηγητῆς Ψυχαγωγίας»³³ ἂν χρειάζεστε ψυχαγωγία κ.τ.λ. Καὶ βέβαια ἔχετε καὶ ἄλλους «ἀόρατους βοηθούς» «ἐπικοινωνήστε μετὰ τὰ πνεύματα τῶν ζώων, τῶν φυτῶν, μετὰ τὰ πνεύματα τῆς φύσης»³⁴.

• **Παράδειγμα τρίτο:** Joyce Keller³⁵. «Θεραπεύτρια καὶ σύμβουλος», ἐμφανίζεται σὲ διάφορα τηλεοπτικὰ προγράμματα καὶ ἔχει ραδιοφωνικὸ πρόγραμμα στήν Ἀμερικὴ, μέσα ἀπὸ τὸ ὁποῖο συμβουλεύει τοὺς ἀκροατές. Συμβουλεύει: «Μὴ σταματᾶτε ποτὲ τὸν *διαλογισμό*, ἢ ἐπαφὴ μετὰ τοὺς ἀγγέλους θὰ αὐξηθεῖ σημαντικὰ ἂν δεσμευτεῖτε νὰ κάνετε *διαλογισμό* 15 λεπτὰ 2 φορὲς τὴν ἡμέρα»³⁶. Χρησιμοποιήστε αἰθέρια ἔλαια τῆς ἀρωματοθεραπείας, βότανα, ἀνθοιάματα Μπάχ, κρυστάλλους κ.τ.λ. Θὰ σᾶς βοηθήσουν νὰ ἔρθετε σ' ἐπαφὴ μετὰ τοὺς ἀγγέλους³⁷.

Διδάσκει, γιὰ κάθε περίπτωση, ποιὰ *μάντρα-ἐπικλήσεις* νὰ χρησιμοποιοῦν οἱ καημένοι οἱ ὄπαδοί της, τί νὰ παρακαλοῦν, σὲ τί καὶ πῶς νὰ *διαλογιστοῦν*, τί νὰ πιστέψουν, τί νὰ νιώσουν, τί νὰ κάνουν καὶ τί νὰ κάψουν στὸ βωμό, τί οὐσίες (ποιὰ αἰθέρια ἔλαια, ποιὰ ἀνθοιάματα) νὰ χρησιμοποιήσουν, τί κρυστάλλους νὰ φοροῦν ἢ νὰ κρατοῦν τὴν ὥρα τοῦ *διαλογισμοῦ*³⁸, γιὰ νὰ πετύχουν αὐτὸ ποὺ ζητοῦν. Ἡ μαγεία στὸ ἀποκορύφωμά της. Οἱ ἐπικλήσεις ἐδῶ γίνονται «στοὺς ἀγγέλους τῶν ταξιδιῶν, στοὺς ἀγγέλους τῶν ἐπιχειρήσεων, τῆς ἀφθονίας, τῆς δύναμης, τῆς αὐτοπεποιθήσεως, τοῦ πεπρωμένου, τοῦ Ἐγώ, τοῦ πάθους», κ.ἄ.

• **Τελευταίο παράδειγμα:** *Παγκόσμια και Θριαμβεύουσα Ἐκκλησία*³⁹. Ἰδρύθηκε τὸ 1958 ἀπὸ τὸν Mark Prophet ἀπὸ τὸν θάνατό του τὸ 1973 ἡγεῖται ἡ σύζυγός του Elizabeth Clare Prophet [† 2009]. Γιὰ τὴν ὀργάνωση αὐτὴ «ὁ Θεὸς εἶναι Πατέρας-Μητέρα, ἓνα ἀνδρόγυνο σύνολο», «τὰ πάντα εἶναι Θεὸς» καὶ τὰ μέλη προσπαθοῦν «νὰ πραγματώσουν τὴν συνειδητότητα τοῦ Θεοῦ» ἀσπαζόμενοι τὸ δόγμα τῶν «ἀνυψωμένων δασκάλων» καὶ τῆς «μετενσάρκωσης»⁴⁰. Διδάσκουν⁴¹ ὅτι οἱ ἀρχάγγελοι ἔχουν τὰ *θηλυὰ ταίρια* τους. Κηρύττουν ὅτι «τὸ πνευματικὸ φῶς ἐκδηλώνεται σὲ 7 ἀκτίνες. Ἡ κάθε ἀκτίνα ἔχει συγκεκριμένο χρῶμα, συχνότητα καὶ ποιότητα τῆς συνειδητότητας τοῦ Θεοῦ» καὶ «οἱ ἀρχάγγελοι ὑπηρετοῦν στὶς 7 ἀκτίνες τοῦ πνευματικοῦ φωτὸς ποὺ συγκεντρώνεται στὰ 7 τσάκρας τοῦ σώματος». «Ἄν χρησιμοποιήσουμε τὴν ἐνέργεια τῶν ἀγγέλων μπορούμε νὰ προσδεύσουμε πολὺ περισσότερο στὴν καθημερινή μας ζωὴ καὶ στὸ πνευματικὸ μονοπάτι». Πιστεύουν ὅτι ὑπάρχουν «Ἄγγελοι τῆς Προστασίας, Ἄγγελοι τῆς Φώτισης, τῆς Ἀγάπης, τῆς Καθοδήγησης, τῆς Θεραπείας, τῆς Εἰρήνης, τῆς Χαρᾶς», κ.τ.λ. τοὺς ὁποίους μπορούμε **νὰ διατάξουμε** νὰ μᾶς χαρίζουν «πνευματικὰ δῶρα, (ὅπως) σοφία, ἐνόραση, σύνδεση μὲ τὸν Ἀνώτερο Ἐαυτὸ μας» ἢ «πρακτικὴ βοήθεια», ἀνάλογα μὲ τὴν «...ειδίκευση»⁴² τοῦ κάθε «ἀγγέλου». Σὲ ἄλλον **ἀπαιτῆστε** «προστασία ἀπὸ κινδύνους, ἀπὸ τροχαῖα δυστυχήματα, διαρρηξίσεις», σὲ ἄλλον «νὰ περάσετε ἐξετάσεις», σὲ ἄλλον «βοήθεια στὶς σχέσεις μὲ τοὺς ἄλλους», σὲ ἄλλον «θεραπεία τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς», μέχρι καὶ «βοήθεια γιὰ νὰ προγραμματίσετε τὴν ἀγορὰ μιᾶς κατοικίας». «Μάθετε νὰ κάνετε **προστακτικὲς προσευχῆς**», «οἱ προσευχῆς αὐτὲς σᾶς καθιστοῦν ἱκανοὺς νὰ κατευθύνετε τὴν ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμο» καὶ «χρησιμοποιῆστε **προστακτικὲς προσευχῆς** γιὰτὶ τὸ νὰ προσεύχεσαι **διατάζοντας** εἶναι ὁ πιὸ ἀποτελεσματικὸς καὶ ἰσχυρὸς τρόπος γιὰ **νὰ τιθασεύσεις τὴν ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ**». Τέλος, στὶς ἐπικλήσεις μὲ τὶς ὁποῖες **προστάζουν** τοὺς **δηθεν ἀγγέλους**, χρησιμοποιοῦν φράσεις ὅπως:

«Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ δικοῦ μου Ἀληθινοῦ Ἐαυτοῦ καὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ **καλῶ** τοὺς ἀγγέλους νὰ... καὶ ζητῶ...»,

«ΕΓΩ ΕΙΜΙ ἡ ἀνάσταση καὶ ἡ ζωὴ τῆς τέλειαις ὑγείαις μου ποὺ γίνεται **πραγματικότητα** τώρα», «ΕΓΩ ΕΙΜΙ τὸ ἀγνόν, ἀκτινοβόλο Θεῖο σχέδιο τῆς ὑπαρξῆς μου, ΕΓΩ ΕΙΜΙ ἡ **πραγματικὴ Ἀγάπη**, ΕΓΩ ΕΙΜΙ **Φῶς**, ΕΓΩ ΕΙΜΙ ἡ **Θεῖα Παρουσία**, ΕΓΩ ΕΙΜΙ ἡ **τελειότητα** τοῦ Θεοῦ...».

5. Οί κίνδυνοι

Κάποια ἀπὸ τὰ προαναφερθέντα ἴσως ἀκούστηκαν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ γελοῖα καὶ εἶναι πράγματι ἀπορίας ἄξιο πῶς ἄνθρωποι, καὶ μορφωμένοι ἀκόμα, καὶ Χριστιανοὶ ἀκόμα, τυφλώνονται τόσο πολὺ. Ἀπὸ τὴν μιὰ τὰ πνεύματα εἶναι ὄντως πολὺ πονηρὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη οἱ ἄνθρωποι κατέχονται ἀπὸ πολὺ ἐγωισμό καὶ συχνὰ καὶ ἀπὸ ἄγνοια.

Ἔτσι, δέχονται τὸ διαστρεβλωμένο δόγμα τοῦ πνευματισμοῦ, ὅτι γιὰ νὰ ἔχεις ἓνα θετικὸ ἀποτέλεσμα ἢ γιὰ νὰ ἐπικοινωνήσεις μὲ τὸ Θεό, χρειάζεται τάχα ἢ μεσολάβηση ἐνὸς *διάμεσου (μέντιουμ)* ἢ κάποιου πνεύματος. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲν ἔμαθαν ἢ δὲν κατάλαβαν ὅτι ὁ μοναδικὸς μεσίτης μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων εἶναι ὁ Χριστός⁴³.

Ἐπὶ πλέον πέφτουν καὶ στὴν παγίδα ὅτι **εἶναι «θεοὶ» καὶ ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι κάτι ἀπρόσωπο καὶ ἀπρόσιτο κάπου μακριά**. Ἔτσι, καθίσταται ἀδύνατη ἢ καλλιέργεια μιᾶς προσωπικῆς σχέσης μὲ τὸν Θεὸ καὶ καταντοῦν νὰ θέτουν τὸν ἑαυτὸ τους ὑπεράνω τῶν δῆθεν ἀγγέλων, τοὺς ὁποίους πιστεύουν ὅτι μποροῦν νὰ ἐξαναγκάσουν νὰ πράξουν ὅ,τι τοὺς ζητήσουν.

Οἱ διάφορες ομάδες «ἀγγελικῆς ἐπικοινωνίας», παρὰ τὶς ἐπὶ μέρους διαφοροποιήσεις τους, καθησυχάζουν συχνὰ ὅτι μπορεῖτε νὰ πιστεύετε στὴν θρησκεία σας καὶ νὰ ἀσχολεῖστε καὶ μὲ αὐτὲς τὶς *ἐπικοινωνίες* καὶ ψευδοθεραπείες, ἀρκεῖ νὰ κάνετε «προσευχὴ» καὶ «νὰ ἀκολουθεῖτε τὶς ὁδηγίες τοῦ Θεοῦ».

Ἀλλά, ὅταν λένε «προσευχὴ», ἐννοοῦν *διαλογισμό* καὶ δαιμονικὲς ἐπικλήσεις, μὲ τὶς ὁποῖες ὁ ἄνθρωπος παραπλανᾶται νὰ πιστεύει ὅτι θὰ κερδίσει τὰ πάντα: γνώση, δύναμη, ἐπιρροὴ τῶν ἄλλων, ἐπίτευξη τῶν ὁποίων στόχων, θεραπεία.

Ἡ προσευχή, ὅμως, ἔχει νὰ κάνει μὲ τὴν ταπεινὴ προσφυγὴ στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ καὶ ὄχι μὲ καταστάσεις μαγείας, ὅπου ζητᾶς καὶ περιμένεις νὰ λάβεις αὐτὸ ἀκριβῶς ποὺ θέλεις, ἐξαναγκάζοντας δῆθεν τὸ Θεό. Ἡ προσευχὴ οὐδεμία σχέση ἔχει μὲ *θετικὴ σκέψη*, μὲ *διαλογισμό*, μὲ *τεχνικὲς ἐπικοινωνίας μὲ πνεύματα*. Ὅλα αὐτὰ τὴν ἐξουδετερώνουν καὶ ἐπιτρέπουν στοὺς δαίμονες νὰ παρουσιαστοῦν ὡς ἄγγελοι, νὰ κερδίσουν τὴν ἐμπιστοσύνη τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ τοὺς κατεξουσιάζουν.

Ἐπὶ πλέον, ὅταν λένε «ὁδηγίες τοῦ Θεοῦ», ἐννοοῦν καθοδήγηση ἀπὸ πονηρὰ πνεύματα. Δηλαδή, ὁ ἄνθρωπος στρέφεται ἑωσφορικὰ πρὸς τὸν σπουδαῖο -ὑποτίθεται- «Ἀνώτερο Ἐαυτὸ του» καὶ στὰ σκοτεινὰ πνεύματα, ποὺ προσκλήθηκαν κι ἔπειτα ἀρνοῦνται νὰ φύγουν.

- **Οἱ κίνδυνοι** συνοψίζονται ὡς ἑξῆς:

α. επιπτώσεις στην σωματική και ψυχική υγεία, όπως ασθένειες, επιθέσεις πνευμάτων, συναισθηματικά μαρτύρια, πρόωροι θάνατοι, αυτοκτονίες⁴⁴,

β. διάσπαση τῆς προσωπικότητας καὶ κυριαρχία ἀπὸ φοβερὸ αἴσθημα φόβου⁴⁵,

γ. εξάρτηση ἀπὸ τὰ πονηρὰ πνεύματα⁴⁶,

δ. ἐμπλοκὴ μὲ σατανισμό⁴⁷. Ἀφοῦ συχνά, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ συγγράμματα, καταλήγει κανεὶς ἀπὸ «κανάλι ἀγγέλων» νὰ κάνει ἐπικλήσεις δαιμόνων, μὲ τὸ ὄνομά τους, γνωρίζοντας τί κάνει:

ε. ἄρνηση τῆς σωτηρίας, ἀφοῦ ὅλη αὐτὴ ἡ καλλιέργεια τοῦ ἐγωισμοῦ κλείνει τὸν δρόμο πρὸς τὴν μετάνοια.

6. Ἡ ἀντιμετώπιση

Λέει ἡ Ἁγία Γραφή: «στοὺς ἔσχατους καιροὺς θὰ ἀποστατήσουν μερικοὶ ἀπὸ τὴν πίστη καὶ θὰ προσκολληθοῦν σὲ πνεύματα παραπλανητικὰ καὶ σὲ διδασκαλίες δαιμονικές»⁴⁸.

Σημεῖα τῶν καιρῶν; Ποιὸς ξέρει; Ποιὰ ἡ εὐθύνη τῶν Ποιμένων, ἀλλὰ καὶ τοῦ κάθε Χριστιανοῦ; Κανεὶς ποὺ ἀνήκει στὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ δὲν δικαιούται νὰ ἐπαναπαύεται. Ἡ σωτηρία βέβαια ἀνήκει στὸν Χριστό, ἀλλὰ κι ἐμεῖς δὲν πρέπει νὰ κάνουμε ὅ,τι μπορούμε;

Σὲ ἐποχὲς λυσσαλέου πολέμου ἡ **ἀδιαφορία** συντελεῖ στὸν θάνατο. Ἄς μὴν κατηγοροῦμε τοὺς ἄλλους γιὰ αὐτὰ ποὺ δὲν κάνουν. Ἄς μὴν κατηγοροῦμε τοὺς αἰρετικούς -«κοιτάξε τί κάνουν, σὰ δὲ ντρέπονται»- καὶ τελειώσαμε. Ἄς κάνουμε ἐμεῖς, ἐκεῖ ποὺ βρίσκεται ὁ καθένας μας, ὅ,τι μπορούμε. Ἄς χρησιμοποιήσουμε τὰ ὄπλα μας: **εὐαισθητοποίηση, ἐνημέρωση καὶ κυρίως προσευχὴ**. Ἄρκει νὰ μπεῖ ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος, ποὺ εἶναι ἡ **προσωπικὴ μας μετάνοια καὶ κάθαρση**. χωρὶς αὐτά, ὄχι μόνον δὲ βοηθοῦμε, ἀλλὰ προσθέτουμε κι ἐμεῖς στὴν κόλαση τοῦ μεταπτωτικοῦ κόσμου.

• **Ἐπιτακτικὴ** προβάλλει ἡ ἀνάγκη Ὁρθῆς Κατήχησης. Χρειάζεται νὰ μάθουμε σὲ βάθος τὴν Πίστη μας. Νὰ ποῦμε στὸν κόπο νὰ γνωρίσουμε καὶ κυρίως νὰ βιώσουμε τὴν Ὁρθοδοξία. Γιατὶ μόνο μέσα στὸν χῶρο τῆς ἀληθινῆς θεραπείας καὶ τῆς κατεξοχὴν ἐλευθερίας μπορεῖ κανεὶς νὰ βιώσει τὴν **ἀγάπη τοῦ Θεοῦ**, ποὺ νικᾷ κάθε φόβο καὶ κάθε τυραννία τοῦ διαβόλου.

- (*) Περιοδ «**Διάλογος**» (τοῦ «Διορθοδόξου Συνδέσμου Πρωτοβουλιῶν Γονέων»), ἀριθ. 37/Ἰούλιος-Σεπτέμβριος 2004, σελ. 14-19. Ἐπιμέλ. ἡμετ.
1. Dr. Ankerberg, John & Dr. Weldon, John, *Encyclopedia of New Age Beliefs*, Harvest House Publishers, 1996, σελ. 80.
 2. 1996, Τὸ *channelling*, τὸ ὁποῖο ἀναλύεται στὴν συνέχεια, σημαίνει τὸ νὰ γίνεται ὁ ἄνθρωπος κανάλι, μέσα ἀπὸ τὸ ὁποῖο περνοῦν τὰ διάφορα πνεύματα.
 3. *Encyclopedia of New Age Beliefs*, ἔνθ. ἄνωτ., σελ. 90.
 4. Ἴδὲ 1.
 5. <http://www.spr.ac.uk/index.php3?page=conf2004>
 6. <http://www.crossroad.to/Books/BraveNewSchools/4-Global%20Spirituality.html>
 7. <http://www.nfsh.org.uk/healing.html>
 8. ἔνθ. ἄνωτ.
 9. Οἱ λέξεις *συντονίζομαι*, *συντονισμός* ἐπαναλαμβάνεται συχνὰ σὲ περιβάλλοντα ἀποκρυφιστικά. Παρόμοιες λέξεις ποὺ πρέπει νὰ μᾶς ὑποψιάζουν ὅτι ὑπάρχει πρόβλημα εἶναι: *ἐνέργεια*, *σύνδεση*, *γείωση*, *δόνηση*, *εὐθυγράμμιση*, *ἐπαφή με τὸν «Ἀνώτερο Ἐαυτό»*.
 10. <http://www.nfsh.org.uk/explanation.html>
 11. Ὁ *πνευματισμός* εἶναι ἡ *ἐπικοινωνία με τὰ πνεύματα*, ἡ *ἐπίκληση τῶν πνευμάτων* γιὰ κάποιον σκοπό.
 12. Μὲ τοὺς πεθαμένους δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ ἐπικοινωνήσει κανεὶς καὶ ὅσοι ἰσχυρίζονται κάτι τέτοιο ἢ ψεύδονται ἢ ἐπικοινωνοῦν με δαιμονικὰ πνεύματα ποὺ τοὺς ξεγελοῦν ὅτι εἶναι δῆθεν νεκροὶ ἄνθρωποι.
 13. "*Angel Times Magazine*", editor Linda Bephula, Atlanta, GA.
 14. "*The Christian Parapsychologist*", Edit: Rev. Michael Perry, Publ: Churches' Fellowship for Psychical and Spiritual Studies.
 15. "*The Christian Parapsychologist*", vol. 5, no. 7 στό: *Encyclopedia of New Age Beliefs*, ἔνθ. ἄνωτ., σελ. 40.
 16. (†) π. Ἄντ. Ἀλεβιζοπούλου, Ὁ Ἀποκρυφισμός στὸ φῶς τῆς Ὁρθοδοξίας-Νεοαποκρυφισμός, ἐκδ. Διάλογος, 1996, σελ. 285-291.
 17. *Encyclopedia of New Age Beliefs*, ἔνθ. ἄνωτ. σελ. 26.
 18. <http://logosresourcepages.org/na-dict.html>
 19. *Encyclopedia of New Age Beliefs*, ἔνθ. ἄνωτ., σελ. 80 πρβλ. καὶ π. Ἄντ. Ἀλεβιζοπούλου, ἔνθ. ἄνωτ., σελ. 270.
 20. ἔνθ. ἄνωτ.
 21. Β' Κορινθ. 11:14.
 22. Λευιτ. 19:31, Δευτ. 18:9-12, Ἡσαΐας 8:19-20.
 23. Ἰωάν. 8:44.
 24. Τὰ στοιχεῖα ποὺ ἀκολουθοῦν ἔχουν ληφθεῖ με ἀκρίβεια ἀπὸ τὴν ἱστοσελίδα καὶ τὰ βιβλία της.
 25. Ὁ *διαλογισμός* ἀποτελεῖ ἐξαιρετικὰ ἐπικίνδυνη πρακτικὴ ποὺ μπορεῖ νὰ ὀδηγήσει σὲ ποικίλα σοβαρὰ προβλήματα.
 26. Ἡ ὑπογράμμιση δική μας.
 27. Τὰ στοιχεῖα ποὺ ἀκολουθοῦν ἔχουν ληφθεῖ ἀπὸ σχετικὸ βιβλίο του.
 28. σελ. 36.
 29. σελ. 60-62.
 30. σελ. 74.
 31. σελ. 129.
 32. σελ. 259-267. Ἐννοεῖται ὅτι τὰ περὶ «προηγούμενης ζωῆς» συνιστοῦν πλάνη.

33. σελ. 221-276.
34. σελ. 268-276.
35. Τα στοιχεία που ακολουθοῦν ἔχουν ληφθεῖ ἀπὸ σχετικὸ βιβλίο της.
36. σελ. 15.
37. σελ. 39-42.
38. σελ. 57-164.
39. Church Universal and Triumphant Summit Lighthouse. Ἀποτελεῖ παρακλάδι τῆς ὁμάδας I AM.
40. <http://www.watchman.org/profile/unipro.htm>
41. Τα στοιχεία που ακολουθοῦν ἐλήφθησαν μὲ ἀκρίβεια ἀπὸ τὰ βιβλία καὶ τὴν ιστοσελίδα της.
42. Ὁ ὅρος εἶναι δικός μας.
43. Α΄ Τιμοθ. 2:5.
44. *Encyclopedia of New Age Beliefs*, ἔνθ. ἄνωτ., σελ. 111-112.
45. Ἀρχιμ. Τσιάκκα Χριστοφ., *Ἐγκυκλοπαιδικὸ Λεξικὸ Ἐρησκειῶν καὶ Αἱρέσεων*, Ἰ. Μ. Τροοδιτίσσης, Κύπρος, 2002, σελ. 809.
46. ἔνθ. ἄνωτ.
47. ἔνθ. ἄνωτ.
48. Α΄ Τιμοθ. 4:1.